



NOVÉ NAKLADATELSTVÍ JSME NAZVALI VZDĚLÁNÍM A SPORTEM K SEBEVĚDOMÍ

Před krátkým časem vyšla historizující publikace 110 let pod hradbami Vyšehradu. Byla vydána ke 110. výročí Ústavu pro péči o matku a dítě. Pýchu českého zdravotnictví přibližuje nové pražské nakladatelství s pozoruhodným názvem Vzděláním a sportem k sebevědomí, v němž je zakódován směr, kterým se vydalo. Do tisku tento svazek z odvětví literatury faktu připravil, jako již šestý vydavatelský počín v řadě, editor a ředitel nakladatelství v jedné osobě František Mareš.

• V České republice působí zhruba dvě tisícovky nakladatelství. Není to silná konkurence?

Něna nám rodí spisovatelé, básníci, dramatici, a je jich mnoho a píší mnoho a knih je mnoho a dostaneme se k potvrzení říkan-ky: „Byl jeden mnich, přečetl mnoho knih a nevěděl co je v nich.“ U toho dnešního bychom sloveso „nevěděl“, nahradili slovesem „nenašel“. Abych to shrnul, kvantita ještě neznamená kvalitu...

Dále bychom mohli o literatuře hovořit jako o umění, které používá jazyk jako materiál, o časovosti tohoto umění a spojová-ní umění zvuku a umění smyslu...

Přestože to vše je potvrzená pravda, myslím si, že literatura jako obsah knižního titulu by měla po jejím přečtení obsahovat nejen všechny atributy, které jazyku přisoudil Aristoteles, ale i lingvista Jakobson, ale především jeho prostřednictvím něco čtenáři sdělit. Toto výsostné právo sdělování, v próze, v poezii, v dramatu i ve filmu, které je člověku dáno jeho talentem, nelze nahradit. To prostě je, s ním se člověk rodí, a kdyby bylo nevíť kolik komisi a ministerstev a radů a kurzů, pak stejně jen málo z množiny pís-čích si může říkat spisovatel.

Společnost, bičovaná reklamními slogany, vnucuje po schroust-nutí čokoládové tyčinky, aby jedlák to a to řekl svými slovy, aby byl sám sebou, aby vypil plechovku čehosi a měl křídla, aby – v přijetí těchto současných reklamních „dogmat“ – byl, čím chce být. Byl prostě jen proto, že on chce a jeho slova, byť hloupá, dostanou aktem spotřeby punc pravdy.

Tak se nám rodí spisovatelé, básníci, dramatici, a je jich mnoho a píší mnoho a knih je mnoho a dostaneme se k potvrzení říkan-ky: „Byl jeden mnich, přečetl mnoho knih a nevěděl co je v nich.“ U toho dnešního bychom sloveso „nevěděl“, nahradili slovesem „nenašel“. Abych to shrnul, kvantita ještě neznamená kvalitu...

• V názvu vašeho nakladatelství je zakódován návod, jak se se zmiňovaným přetlakem vyrovnat...

V podivné přesilovce nás obklopuje množství. Množství všeho.

Co můžeme sníst, obléknout si, v čem můžeme jezdit, na čem a v čem spát..., a toto dosažitelné množství všeho, stejně jako invazní rostliny, ničí a vytlačuje jedinečnost. Z jedinečnosti se stal endemit skrývajcí se v roklinách reality, a protože do roklín se obyčejně málo chodí, je nahrazován všemožnými falzy. Od polo-pravd až po lži.

Ale na stupnici hrůznosti je nejhrůznější polopravda. Je pravdou i lží v jednom. Nechává onu tolik potřebnou cestičku schovat se, utéct, nebýt i být. Je prostorem chameleonství charakteru i ducha. Žijeme na hřišti polopravd, a dokonce jsme bez jejich přítomnos-ti často bezradní. Vyšlapali jsme si cestičky, po kterých utíkáme v rozhovorech o všem možném, a tlumíme hlas, aby nás nikdo neslyšel, protože – co kdyby?

A tak vynášíme soudy, soukromě, veřejně a máme v rukou podle potřeby měnící se metr. Ne tu miliontinu z poloviny poled-níku, ale náš. Metr zrozený a prověřený lidskou zkušeností, že historii vždy píší vítězové. A tento metr připomíná poučku, že hůl do vody ponořená, jeví se jako zalomená. Ale ona zalomená není...

To jsou fragmenty, které nás vedly k názvu nakladatelství, pro-tože to, co podle mne v současnosti chybí, je změřitelnost. Změ-řitelnost pravdy, je-li jaká, změřitelnost lži, změřitelnost katastrof politických činů a rozhodnutí, ale především změřitelnost nás samých v kolbišti našich dnů. A naše vlastní změřitelnost je před-stavována námi samými, s tou neztrácející se pravdivostí ponoře-né hole do vody. Není zalomená ani zlomená, je prostě rovná.

Otázkou zůstává, jací jsme my a jací zůstáváme, ponoření do čehokoliv...

Zvolili jsme tři významné postavy lidského umění: Myrónova Diskobola, Rodinova Myslitete, Michelangelova Davida. Jsou přit-onni v lidské historii po staletí. Jejich trojúhelník je „božím okem lidských generací“ s neměnnými vrcholy, ke kterým v reálném světě směřujeme: Posunout hranici možného, pochopit svět kolem nás a nebát se...

A svět kolem nás všech je především reálný, není světem, do kterého se vstupuje a vystupuje z něj stisknutím knoflíku televizo-ru, zapnutím počítače, mobilním telefonem, v nichž jako by člo-věk hledal „náhradníka sám za sebe“ – v práci, v myšlení, v živo-tě, téměř jako by rád nahradil sám sebe. Antropomorfizuje věci, zušlechťuje je, a zapomněl zušlechťovat sám sebe a své vztahy k okolnímu světu.

Chceme, aby naše knihy byly protikladem globalizačních postu-pů, které se promítají do našich životů a formují je. Chceme, aby přinášely příběhy dokumentující dobu a osudy lidí v ní. Aby se

nepřízpůsobovaly jepičím ismům, aby nezamlčovaly jedno ani druhé ve snaze přežít a zavděčit se.

• Během krátké doby vaše nakladatelství vydalo již několik knih...

Jsme nakladatelství, které si vytkllo cíl, o kterém jsem hovořil. Vstoupilo mezi nakladatelské giganty, zavedená nakladatelství, propletence distribučních služeb, a především na podivnou tram-polínu trojpísmennými a jinými tituly ověřených znalců knižní-ho trhu, která fabuluje o kdečem, předpovídá kdecu, často s chy-bami v mluvené i psané češtině, nabádá, vede, předpovídá... Je jako opilec pod horou, který radí, jak na horu vylézt, ale sám se neudrží na vlastních nohou.

Pokračování na str. 3.

GREGORY CORSO

Věřím, že se lidé rodí...

Věřím, že se lidé rodí s možností vybrat si, čím budou Já se narodil jako básník protože jsem napsal báseň aniž jsem kdy slyšel slovo POEZIE Jako dítě jsem vyrůstal v domech bez knih žil v zamčených pokojích mými jedinými společníky byly pastelky a papír Kreslil jsem a psal, co jsem cítil, v krátkých řádcích Když jsem se ve 13 dostal do vězení (do Tombs) jeden chlápek rozvázal knihy a já se chtěl naučit dobře anglicky Dostal jsem knihu o rétorice – v ní jsem uviděl svou první báseň nebo takové to krátké, co jsem jako kluk psal v těch osamělých domech pěstounů Jsem dobrým důkazem dvou věcí Zaprvé, že básníkem se můžeš narodit Zadruhé, když jsi sám, poezie může být tvým nejlepším přítelem –

(Z knihy *Zlatá tečka*, o níž píšeme uvnitř vydání)

GAZA, STAVENIŠTĚ SMRTI

LADISLAVA CHATEAU

Izrael na dobytém území nyní organizuje okupaci, ta se neobejde bez útaku, represe a vyhánění, a pokud se proti ní postaví odpor, bude považován za terorismus.
General Charles de Gaulle, 27. listopadu 1967

Když chceš zničit národ, znič jeho jazyk, kulturu a zbav ho jeho půdy, prohlásil v roce 1917 Khalil Sakakini, palestinský myslitel a básník. Jeho obavy byly oprávněné. Na podzim téhož roku horlivý britský ministr Arthur Balfour slavil svůj reformní úspěch, *svoji deklaraci*, že evropští Židé si mohou zřídit svoji „národní domovinu“ právě v Palestině. Zatajil však, že se tak stane na úkor Palestinců, kteří budou násilím vyhnáni ze svých domovů. *Balfourova deklarace* inspirovala židovskou populaci žijící v diaspoře, aby přesídlila do Palestiny. A plány na odsun, *nucené vysídlování* domácího obyvatelstva, začaly nabývat konkrétní podoby. Palesti-na nebyla země bez lidí, jak hlásal jeden oblíbený mýtus. Podle fiskálního registru žilo v Palesti-ně k roku 1881 cca 470 tisíc obyvatel ve třinácti městech a šesti stech padesáti vsích. Společ-nost byla pestrá, muslimové, křesťané a židé, kteří se převážně usazovali v Jeruzalémě a Heb-ronu.

V roce 1918 vstoupilo do Palestiny britské vojsko, Palestinci se pokusili o odpor, na bitev-ním poli mezi Gazou a Ber-Ševou proteklo hodně krve. Britové zvítězili, Jeruzalém se už vzdal bez boje. Palestina se stala: *Gouverement of Palestine*. Tamní obyvatelé byli postaveni pod vojenskou správu, o jejich osudu už rozhodovali Britové. V rychlém sledu za sebou následo-valy chmurné události, násilí na obou stranách. Většina vrcholných politiků však byla nezvrat-ně a pokrytecky přesvědčena, že dané uspořádání přispěje k lepšímu prosazování jejich zájmů na Blízkém východě.

Netrvalo dlouho a Palestinci se stali bezdomovci, jiní skončili v utečeneckých táborech, ti šťastnější našli útočiště v okolních arabských zemích. Vyhánění podporoval i Ben Gurion, už v roce 1937 napsal: *Díky nucenému vysídlení bychom měli k dispozici rozsáhlá území pro naše osady* (...). *Podporuji nucený odsun*. (Nur ad-Din Masalha, *Expulsion of the Palestiniens*). Ne-šťestí bylo na dohled. Pro mnohé se Palestina stala už jen bolestnou vzpomínkou.

Šikana a svévolné příkazy

Čtrnáctého května 1948, poslední den britského mandátu nad Palestinou, byla vyhlášena nezávislost Státu Izrael. Pro Palestince nastala *nakba*, katastrofa, v letech 1947 až 1950 bylo nuceně vyhnáno ze svých domovů více než 750 tisíc Palestinců. Na základě přijaté legis-lativy, *Zákona o majetku nepřítomných*, ztratili Palestinci vlastnické právo ke svému majetku, *ztráty byly obrovské*, konstatuje Etan Bronštejn, ředitel izraelsko-palestinské skupiny Zochrot, usilující o to, aby Stát Izrael uznal *nakbu* a povolil návrat vyhnan-ců. Jejich naděje na návrat je po celé gene-race na nule.

Palestinci, kteří tehdy zůstali v Izraeli, byli opět postaveni pod vojenskou kontrolu, ta stanovila policejní hodinu, omezila jim volný pohyb a začala je šikanovat svévolný-mi příkazy a zákazy. Bezbranní, domova zbavení a často chudí Palestinci čelili diskri-minaci, ničení a ponižování, jen v letech 1949-1956 bylo srovnáno se zemí cca 415 palestinských vesnic. A oběti na životech byly obrovské, dodnes je nelze spolehlivě vyčíslit. Přibližně v roce 1949 vzniklo Pásmo Gazy, tak jak ho známe dnes, byl to výsledek příměří mezi Egyptem a Izraelem. Gazané však nadále živořili, zlepšení poměr-ů nenastalo.

Masakr v Kafr Kasimu v roce 1956 je jen chmurnou ilustrací tehdejších poměrů. První den tažení na Sinaj posunuli Izraelci policejní hodinu na pátou odpolední. Krátce po vydání tohoto rozkazu se vracelo z práce několik desítek obyvatel, při vjezdu do Kafr Kasimu jim izraelští vojáci nařídili zastavit. Roze-stavili je a postříleli. Postříleli i další obyvatelé obce, kteří rovněž spěchali domů z práce. Vojá-ci tehdy zavraždili padesát lidí včetně sedmi dětí a deseti žen, podrobně o tom píše izraelský historik Tom Segev ve své knize *Sedmý milion, Izraelci a holokaust* (v překladu Václava Buri-ana, Paseka, 2014).

Jen po úplnost dodávám, že po šestidenní válce v roce 1967 Izraelci obsadili Gazu celou. Následující vývoj přinesl jen zostření konfliktu, intifády a teror na obou stranách. V srpnu 2025 v souvislosti s válkou v Pásmu Gazy prohlásil významný izraelský spisovatel, nositel mnoha literárních cen, David Grossman, že při zpětném pohledu za rozhodující bod pro dnešní tra-gedii považuje právě okupaci palestinského území v roce 1967. A proto také dlouhodobě pod-poruje uznání Státu Palestina.

Má pravdu. Podobné tragédie jako v Kafr Kasimu vyvrcholily v posledních letech v krvavém konfliktu v Gaze. Avšak tvrzení, že kdyby nebylo Hamásu a jeho brutálního útoku ze 7. října 2023, nedošlo by k válce a humanitární katastrofě, neodpovídá zcela pravdě. Izraelský kolo-niální režim a jeho krutost provází blízkovýchodní region po celá desetiletí. Izraelská politika, výstavba osad na Západním břehu Jordánu, „vyklizeném prostoru“, běží už léta naplno. Že ji doprovázejí ohavné krutosti, není tajemství.

Osady jsou dobře finančně dotovány a těší se vojenské ochraně. Pro palestinské vyhnance žijící v uprchlických táborech nebylo a není bezpečno nikdy a nikde. Když libanonský prezi-dent Bašír zahynul v roce 1982 při atentátu, Ariel Šaron, uznávaný stratég, tehdy připustil, aby se jeho proizraelští falangisté Élieho Hobeika za jeho smrt pomstili na Palestincích. Šestnácté-ho září pronikli do utečeneckých táborů Sabra a Šatíla na území Bejrútu, kde – za lhostejného přihlížení izraelských jednotek – povraždili více než tři tisíce bezmocných Palestinců. Šokova-ní Izraelci tehdy v celé zemi vyšli do ulic a žádali demisi Beginovy vlády. Stalo se! Begin rezig-noval rok nato, stejně jako Šaron, od té doby přezdívaný „Rezník z Bejrútu“.

Ničení stop i paměti

Vratme se však k úvodnímu slovu. To, čeho se Al-Sakakini nejvíce obával, se stalo děsivou realitou. Palestina je zpusťována, obyvatelé žijí v troskách, přišli o rodiny, domov, majetek, o život. Le Monde diplomatique za letošního října uvádí 65 tisíc mrtvých,převážně civilních obětí, ponejvíce žen a dětí, 170 tisíc zraněných.. A chmurný počet denně narůstá, jedni stále umírají pod izraelskou palbou, jiní hladem, pod sutinami a na infekce.

Izrael po 7. říjnu 2023 zahájil v Gaze vojenskou odvetu vůči teroristickému hnutí Hamás, ta se postupně stala i vražednou pomstou na civilistech. Gradovalo, co probíhalo dlouhodobě. Izraelská odvěta ničí domy a vyhání jejich obyvatele, zároveň ničí i zemědělskou půdu, ničí hřbitovy, silnice a cesty. Ničí stopy. I paměť. Ničí infrastrukturu, životní podmínky i kulturu. Gazany lze účinně zabítet i nepřimo, stačí postřílet zdravotníky, nemocnice proměnit v sutiny, zatarasit silnice, nevpuští do země humanitární pomoc. Izraelské osadnické kolonie na Západ-ním břehu se zásadně staví tak, aby zabíraly co možná největší část palestinské půdy, olivové háje, pastviny a pole. Palestinci platí daň z půdy, kolonisté bývají od daní osvobozeni. Kolo-nie, kibucy, vyrostly často na troskách palestinských vesnic, jež zde kdysi bývaly, ale které dočista zmizely. Na jejich sutinách Izrael už dávno staví jinou, *novou architekturu*, ochranné zdi, zátarasy, drátěné ploty, kamenná torza bránící lidem v pohybu; checkpointy, výdejní místa humanitární pomoci, k nimž vedou koridory obehnané ostnatými dráty, ostřelovači si na nich snadno najdou cíl – sháňka po jídle se v Gaze platí životem. Pod drony, bombami a pásy bul-dozerů končí i knihovny a kulturní památky; vytékající nafta, olej, benzin a rumiště všeho druhu kontaminují půdu i vodu na desetiletí. Kdysi někdo, jehož jméno si již nevybavuji,

výstižně poznamenal: *Dokud palestinskému dítěti bude cesta do školy vzdálené jen několik metrů trvat tři hodiny, než přejde všechny checkpointy a zátarasy, nebude v této oblasti nikdy klid*. Malá poznámka, velká pravda.

Nedávno známý izraelský architekt Elijahu Weizmann, který působí na univerzitě v Londýně a zabývá se forenzní architekturou, pro francouzský Mediapart z 1. září letošního roku konstato-val: *„Izrael usiluje o zničení palestinské společnosti i méně viditelným způsobem. Gaza je“* – podle jeho slov – *„místem demolice i stavenišťem architektury smrti.“*

Bibliocaust

Ani tato skutečnost není nová a nesouvisí se 7. říjnem 2023, jde o dlouhodobý promyšlený záměr. V dubnu roku 2002 se cílem izraelského ostřelování na předměstí Ramalláhu stal rozsáhlý objekt palestinské Univerzity Al-Kuda, zkáže neušlo ani kulturní středisko Sakakiniho v Ramalláhu, vzplá-la knihovna v Betlémě. Izraelské kulometry si tam vzaly na mušku i Francouzský kulturní institut, čtyři tisíce knih se proměnily v saze. Dvaadvacátého dubna téhož roku shořel palestinský archiv, katastr nemovitostí a další cenné dokumenty. Sedmnáctého července letošního roku byl při izrael-ském útoku zasažen i jediný katolický kostel v Gaze, sloužil jako útočiště přibližně pro pět set Gazanů, které válečné běsnění připravilo o domovy.

Mohla bych tak pokračovat ještě dlouho. Počátkem letošního roku Amichaj Ben Eljahu, člen kraj-ně pravicové strany Židovská moc, ministr pro záležitosti Jeruzaléma a kulturního dědictví, poža-doval, aby se v *Pásmu Gazy použily prostředky bolestivější než smrt* (Radio israélienne 103 FM z 6. ledna 2024).

Deník Le Monde z 1. srpna letošního roku cituje jeho další děs nahánějící výrok: *„Vláda nyní bojuje s časem, aby se jí podařilo zničit Gazu. Právě jsme ve fázi, kdy eliminujeme její obyvatele.“* Otevřeně tak přiznal, že v Gaze probíhá etnická čistka. Že ministr přestal být zván na jednání Netanjahuovy vlády, na věci příliš nemění. Má mnoho podobně smýšlejících příznivců, třeba Smot-rič se už nemůže dočkat, až Gazu promění v *byznys s realitkami*, bude to prý *zlatý důl*, jeho kole-ga Ben Gvir jistě není proti, a poslanec za Likud, Nissim Vatori, rovněž šokoval svět, když v zimě přišel s nápadem, že *„v Gaze by se měly separovat ženy, děti, a dospělí muži by se měli postřílet, protože v Gaze nejsou nevinní...“* (TV Canal 7, 23. února 2025)?! Jsou tam ale nejkrásnější pláže Středozemního moře, a to se počítá...

O současné situaci na Blízkém východě napsal známý izraelský novinář Gideon Lévy pro izraelský deník Haaretz (19. ledna letošního roku): *„Válka v roce 1948 sice způsobila nakbu, ale motivace oné války byla jiná. Byla to válka za vytvoření židovské-ho státu; toto je válka za vytvoření fašistického státu.“* A já už jen dodávám, že jí předcházel *bibliocaust*, likvidace knih, jak takové zavrženíhodné činy nazval Fernando Báez ve své knize *Obecné dějiny ničení knih* (do češtiny přeložil Daniel Nemrava, Pavlína Švandová a Radim Zámec, Host 2012).

Dovoleno vše

Každý kolonialismus, apartheid a fanatismus odlidšťuje člověka. Odlidšťuje kolonizátora i koloni-zovaného. Připomínám, že za nacistického Protekt-o-rátu Čechy a Morava byla vyvražděna většina žido-vské populace, pogromy na Ukrajině zaplatilo živo-tem až sto padesát tisíc obětí. Německo za druhé světové války před morální devastací nezachránil vysoký stupeň kultury, ani Goethe, ani Beethoven. A žel neplatí ani mýtus, že Izrael, země s pamětí nej-horšího antisemitského běsnění v dějinách, nemůže páchat zlo...

Mocní tohoto světa před několika dny uznali pales-tinský stát. Uznání a založení státu není totéž, ke

vzniku státnosti je potřeba mnohem více, především velké mezinárodní politické podpory. Česko-slovensko uznalo palestinský stát už 18. listopadu 1988, podle bývalých ministrů zahraničí Karla Schwarzenberga a Lubomíra Zaorálka toto uznání platí stále.

Postoj českých politiků při hlasování na půdě OSN v roce 2012 byl protichůdný: byli jsme jedi-nou evropskou reprezentací, která se přiklonila k Izraeli, Spojeným státům a Kanadě s tím, že Pales-tina je „nestátní entita“?! A v roce 2024, kdy Palestinu uznaly další evropské státy, zase kromě České republiky, premiér i ministr zahraničí trvali na svém, že Palestina nenabyla *atributy státnosti*.

Rovněž je třeba zdůraznit, že palestinský stát nyní uznávají země, které léta vyzbrojovaly Izrael vražednými zbraněmi a podporovaly jeho politiku ve stylu „dovoleno vše“. A stále je překvapující, kolik světově známých intelektuálů, obhájců lidských práv, nenašlo při své lidskosti žádné pocho-pení pro palestinské utrpení. Gazané, kteří přišli o své rodiny a domovy, těžko mohou nyníjším politickým postojům důvěřovat.

V okamžiku, kdy dopisují tyto řádky, přece jen svitla naděje na mír. Není to poprvé, dosud však žádný pokus neuspěl. V listopadu 1995 Jiccak Rabin svoje mírové úsilí dokonce zaplatil životem. Nápady na řešení se v tomto regionu zkoušejí jako rukavice. Podle posledních zpráv Hamás přis-toupil na jistý kompromis, je připraven propustit rukojmí, složit zbraně však nehodlá. A Izrael se také nemá k tomu, aby se zřekl plánu na *Gaza plage*.

V sobotu 4. října televizní stanice France 24 uvedla, že navzdory izraelskou vládou pozastavené-mu bombardování Gazy podnikla tam armáda další útoky, při kterých zahynulo sedmapadesát civi-listů, a hned v neděli 5. října jich usmrtila dalších šestnáct...!? Obava, že mír opět selže a meziná-rodní uznání palestinského státu bude zase jen prázdnou škeblí, je tedy namístě.

STANISLAV ZEMAN

Doslov k Reportáži

Jako by toho bylo málo
Milý Julku
Co sis prožil
Pro víru uhlířskou
Stála tě hlavu
Tolikrát zpodobněnou
Obrazem
Slovem
Kamenem
V nadživotní velikosti
Cedrik Eroll tě málem nepoznal
Tvůj kamarád z mládí
Malý lord
Potkal jsem ho tuhle na Smíchově
Vzpomínali jsme na tebe
Julku
Na tvou Reportáž
A možná i jeho

(Před 80 lety, v říjnu 1945, vyšlo první vydání Fučíkovy Reportáže psané na oprátce)

Odešel Jan Bauer, věru žádné ořezávátko

IVO FENCL

Spisovateli Janu Bauerovi, který napsal čtvrt tisícovky publikací, bylo 11. dubna rovných osmdesát, žel, více svých narozenin už neoslaví: nepřežil léto.

Krátce předtím se - jako náhodou - objevil čilý publicista a realizoval právě s Bauerem (a souběžně s dalším jubilatelem Vondruškou) rozhovor s titulem *Velmistři středověké detektivky v osobních rozhovorech s Milošem Jesenským*, vydalo nakladatelství AOS Publishing (2025).

Interview vydal jako knihu a zvíme odsud, že Bauer věru nebyl ořezávátko. Vyprodukoval na padesát tisíc stran textu, a co do počtu titulů ho přebíjí snad jen dětská psycholožka a beletristka Zuzana Pospíšilová (*1975), která během posledních dvaceti let vygenerovala 120 titulů jen v nakladatelství Grada. K nim další jinde. Ale mají podobné počty vůbec smysl? Sotva.

Miloš Jesenský se nezaměřuje na celé Bauerovo dílo, ale jenom na jeho autorské začátky a historické detektivky, kterými vlastně končil. Je to prý subžánr u nás v posledních letech vyhledávanější než detektivky ze současnosti; ale ještě v devadesátých letech jsme vídali v regálech knihkupectví v tomhle směru leda *Soudce Ti* a *Případy bratra Cadfaela* od Ellis Petersové, už předtím zpopularizované televízí.

V myslí snad žila vzpomínka

na Šimáčkův (televizně také zpracovaný) *Zločin na Zlenicích hradě léta Páně 1318*. Což bylo vše, a ještě okolo roku 2000 chrlil Bauer jen literaturu faktu; a protože byl zručný, dokázal za rok vyprodukovat i sedmnáct knih. Už Roman Cílek ho však přivedl k psaní detektivek, byť sešitových, a vyrašila řada *Inspektor Martin Rust*. U toho mohlo zůstat, nicméně Bauer byl fediteltem jednoho nakladatelství požádán o historický román, a to slovy: „Honzo! Už se literatura faktu špatně prodává.“ Začínalo tisíciletí a Mistr se zprvu domníval, že velký šéf žertuje. Navíc... se ani moc nepovažoval za Jiráska, jak vzpomíná, a ani ne za Josefa Svátka.

Ale samotnému mu prý vrtala hlavou vražda knížete Václava v Olomouci, a jak to bylo doopravdy. Roku 2006 se díky tomu vynořilo na trhu *Tajemství královnina zpovědníka* a zaznamenalo obrovský úspěch. Na stejné vlně se rekordman šťastně vezl do smrti. Psal také samostatné knihy, ale zrovna tak série. Do čtyř jsou rozloženy právě jeho historické sondy a deklarativně z nich ukončil pouze

řadu jedinou, a to *V tajných službách otce vlasti*, což je cyklus o „středověkém Jamesi Bondovi“, který prý pomohl k moci Karlu IV.

Karlovy ženy prý neměly špiona alias dominikána Pavla rády a krásná Anna Svidnická jej záłudně vyslala hledat grál. Těšila se, že hrdina zkolabuje. Ale přežil a v jednom chrámu, jak Bauer vykreslil, stál nad hliněnou miskou. A moudře se jí nedotkl. To až později (snad) Indiana Jones. A Bauer, dodávám, sice napsal 250 knih, ale nerad je dělal tlusté a objemnou vlastně vygeneroval jednu jedinou: jsou to *Zlatodějové* (2015). I ti však vznikli složením tří starších románů z let 2007-2008 *Záhada kamene mudrců*, *Ve stínu pětিলísté růže* a *Poslední slovo má ďábel*.

Než začal toto psát,

neuměl prý JB ani náhodou pochopit, kde vzal Karel IV. peníze na vše, co stvořil, i tvrdí nám, že měl dozajista kámen mudrců a vyráběl si zlato. Již on! Ale JB uvažoval také o pozdějších časech a... „Po úpadku za husitských válek je tu (jak to?) náhle doba Jiříka z Poděbrad, kdy doslova rozkvetou renesanční města jako Litomyšl a Telč. Kde se opět vzala ta spousta peněz? Za co ona města postavili? A tak jsem se ptal sám sebe, zda za tím není *lapis philosophorum*.“

I druhý Bauerův román byl velmi úspěšný a současně překvapivý. Je to *Kat hejtmana Žižky* (2006) a říká se zde, že byl pravý Žižka úkladně zavražděn v Polsku a jeho role se prý ujal jeho syn Ješek z Trocnova. To Ješkovi pak pomáhal kat ve službách Václava IV., ale podlý kat. Byl „přeplacen“ a nepravého Žižku v Příbyslavi otrávil. A Bauer zdůrazňuje, že mor tehdy u nás neřádl a v ležení „ten den umřel jen Žižka. Nikdo víc. Jak to?“ Autorovi věc nejde do hlavy.

Poslední, tj. osmý román s agentem Karla IV. vyšel roku 2017 a tohoto „muže pláště a dýky“ tu zříme lkát ve svatém Vítu nad zesnulým vladařem. Rafinované hry končí. A jejich začátky? Když psal Bauer biografii Karla IV. - k sedmistému výročí jeho narození -, začal mít poprvé pocit, že kdosi umetal jeho cestu k moci. Jak to, že si Ludvík Bavorský (1282-1347), který stál právě Karlovi přímo v cestě, při lovu na medvěda náhle v lese zlámal vaz? A špion a inkvizitor a rytíř zastoupí v turnaji dokonce slepého Jana Lucemburského a mezi jeho (pomáhající) přátele patří i kapitán tajné benátské policie i jeden kardinál. Ale... Pozor, sám Karel IV. neměl prý o uhlažováních prázdné tušení. A kdo ano? Nepochybně spiklenci usilující o „obnovení původního římského impéria“.

Zajímavé je,

že i při tom všem nenávidí Bauer fantasy a kouzelníka (ve službách Zikmunda Lucemburského) použil v jediné knize. Na druhou stranu se nebál domýšlení a v zájmu čtivosti tlačíval na pilu. Proč musel být odstraněn Tycho de Brahe? V *Pomstě dánského krále* si Bauer vysnil jeho krásnou neteř alchymistku Evelynu a zdůraznil, že byl Tycho vlastně dívka a v Dánsku spal jak s královou sestrou, tak s jeho manželkou; takže se ne nadarmo říká, že se Shakespeare inspiroval k Hamletovi zde.

Co však Bauera zklamalo? Když napsal detektivku *Smrt papaláše*, kde líčí, co bylo pohodlnou praxí v redakcích někdejších novin a v nejbližších knajpách... a co sám jako novinář (nejdéle pracoval pro *Zemědělské noviny*) zažil, splakal nad výdělkem. Jedna čtenářka mu dokonce napsala, že je to tentokrát špatná detektivka, protože se tam málo vyšetřuje a moc pije. A je to „samá politika“. „Ale tak to bylo,“ stýská si Bauer. Něco ostatně zažil i v *Obraně lidu*, a nebyly to zdaleka zlé věci.

Někdy mu vytýkali, že se u něj vůbec takřka vše odehrává v krčmách. I co? Napsal dokonce knihu s kapitolou *Národ zrozený v hospodách* a tvrdí tu, že se Češi plebejsky formovali tam.

Bauer vzpomínal, že svého času dokázal napsat i čtyřicet stran „v kuse“. A okolo roku 2024 pořád ještě patnáct. Ale vždy musel pracovat dopoledne, byl to skřivan, a ve Vodňanech na chalupě (měl tam i čestné občanství) dokázal sedět u zahradního stolu pod vrbou a za čtrnáct dní měl román. Žertem litoval seriózní historiky, z nichž uznával např. Petra Čorneje a Dušana Třeštíka. A proč je litoval? „Asi po čtvrtém pivu přicházejí s úžasnými hypotézami, ale aby je publikovali? Dají si setsakra pozor!“ To Bauer omezen nebyl, i když za skutečně dokonalé psaní, kterého sám nedosáhl, považoval (třeba) poslední Hemingwayův román *Ostrov uprostřed proudu*. „Je tam řečeño vše.“

Pokládám ovšem za omyl

jeho tvrzení, že je česká literatura od přírody malá a odsouzena k bezvýznamnosti (následkem malé rozlohy Čech). Tvrdí, že se literatura mohla dobře rozvinout leda v Americe a Rusku, protože tam je „prostor“, zatímco zde... „Doháníme to leda drobnokresbou. Chybí nám kuráž.“

Kniha rozhovorů s Bauerem (a Vondruškou) si možná zbytečně kladla omezení, co se témat týče, ale za přečtení stojí - teď po Bauerově smrti - dvakrát.



Unie českých spisovatelů
Obec spisovatelů
České republiky
Klub Českých a slovenských
spisovatelů
Slovak PEN centre
si dovolují Vás společně pozvat na

VI. Literární salon

Bohumil Ždichynec a Olga Nytrová (OS ČR)
- 20 let Dialogu na cestě
Petr Koudelka a Gabriela Kumar Sharma (KS)
- Půjčovna loutek
Karel Sýs (in mem.) a Eva Kantůrková
- Dva na hranici - knihu uvede Petr Žantovský (UČS)
Zvláštní host: písničkář Jorek



Kdy: 23. října 2025 v 17 hod.

Kde: Slovenský dům,
Soukenická 3, Praha 1

Info: pzantovsky@seznam.cz

Poděkování Bohumile Sarnové - Horkové za užití výtvarného díla

POZVÁNÍ

Valná hromada **Výboru národní kultury** se koná v sobotu 8. listopadu 2025 na adrese Praha - Politických vězňů 9, začátek je v 10 hodin v místnosti č. 116. Valná hromada **Unie českých spisovatelů** se sejde rovněž 8. listopadu 2025 na stejné adrese se začátkem ve 13 hodin. O půl hodiny dříve zasedne předsednictvo UČS.

PŘEČETLI JSME PŘES RAMENO

Lidský faktor ve volební obálce

Po delší době se vracím na fcb, abych se s přáteli podělil o zajímavý zážitek. Byli jsme se ženou v naší vlasti na desetidenní dovolené, kterou jsme si rezervovali už na jaře. A protože naše dovča zahrnovala i volební víkend, což jsme na jaře nevěděli, tak jsme se jako disciplinovaní občané vybavili volebními průkazy a v pátek odpoledne se v plném počtu dostavili do příslušné volební místnosti. Předložili jsme své voličské průkazy a občanky, načež po jejich ověření jsme dostali obálky s volebními lístky. No, spíš listy. Manželka odvolila během necelé minuty, ale já ve své obálce nenašel volební list, který jsem chtěl stejně jako moje žena vhodit do urny. A tak jsem se vrátil k volební komisi, oznámil jí, že v obálce nemám kandidátku volebního subjektu, který chci volit, a požádal o jinou.

Komise se podívala a jedna z jejích členek se mě zeptala, který že list mi chybí. Odpověděl jsem jí, že to jí nejsem povinen sdělovat, a znovu jsem požádal o jinou obálku s kompletní sadou volebních lístků. Tak jsem ji dostal. Vrátil jsem se za plentu a hledal. Znovu bez úspěchu. A tak jsem to

šel reklamovat podruhé. To už vzbudilo podiv celé volební komise a ujal se mě její předseda, který mě poučil, že u nich nekandidují všechny strany a hnutí jako u nás v Praze. Tak jsem ho ubezpečil, že nejsem z Prahy, ale že vím, že u nich mnou vyvolený subjekt kandiduje. Ověřil jsem si to totiž předem.

Předseda komise pochybovačně vrtěl hlavou a rozhodl se přepočítat volební lístky v mé obálce. Bylo jich o jeden méně. I vydal se pro třetí obálku, jejíž obsah kontroloval otočený ke mně zády. Pak mi ji podal s tím, že tato obálka už má všechny volební lístky v pořádku. A tak jsem na třetí pokus odvolil, poděkoval a odcházel.

Na rozloučenou mi předseda komise poněkud rozmrzele řekl, že to asi zavinil lidský faktor. O jeho slovech jsem nepochyboval. On lidský faktor může za všechno. Umělé inteligenci by se to možná nestalo. Jenže i ji do jisté míry řídí lidský faktor. Tak fakt nevím.

fcb spisovatele Jaroslava Čejky

